

ידוע לכל מאמר תז"ל "יש קונה עולמו בשעה אחת" (ע"ז י, ב), וכמה כואב הדבר שמאבדים שעות הזדמנויות של התעלות בתורה ויראת שמים ומעשים טובים שאפשר היה להתקשט בהם גם בעוה"ז וגם בעוה"ב.

זכינו לראות את האדמו"ר בעל האמרי אמת שהיו לו שיעורים בכל מקצועות התורה המוסר והקבלה קבועים בכל יום ויום בעשרות ספרים עם כל הלחץ הגדול של הציבור שקיבל, ויכול היה לעמוד מפני שהיה מסודר וכל רגע ורגע נוצל עד תום.

תכנון של הזמן כהוגן גורם לבית חרושת שלם של המון המון נושאים לשגשג, וכן אצל האדם, ע"י תכנון סדר יומו וניצול הזמן בד בבד עם פרנסתו וקיומו, יצליח וישגשג, וגם ימצא זמן לפקח על משפחתו ולשוחח אתם ככל הנצרך.

בכל ערב לפני שישנים כשעורכים חשבון הנפש שזה בחינה של "מארי דחושבנא", יש לפקח ולערוך סיכום של כל רגע במשך היום שעבר, ע"מ לתקן להבא, וה' יעזרינו.

שימוש תלמידי חכמים

הרב יוסף קארו

במס' ברכות (ז, ב) איתא: "ואמר ר"י משום רשב"י גדולה שימושה של תורה יותר מלימודה שנאמר "פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו" (מלכים ב' ג') למד לא נאמר אלא יצק מלמד שגדולה שמושה יותר מלימודה", ע"כ. ומתמהים הלומדים איך יכול להיות שהשימוש יהיה יותר מהלימוד הלא לכאורה העיקר זה תלמוד תורה.

והגאון ר"ש שקאפ בהקדמה לספרו "שערי יושר" יש לו הסבר על דרך הלימוד של התלמיד אצל הרב. וכותב שאם התלמיד אינו משעבד את מוחו ואת ליבו אל הרב לא יוכל לקלוט את דרך הלימוד וההבנה של הרב. ומביא ראיה מגמ' ב"ק (כ, ב) בענין הדר בחצר חבירו שלא מדעתו בחצר דלא קיימא לאגרא האם צריך להעלות לו שכר או פטור משום שזה נהנה וזה לא חסר, וז"ל הגמרא: "א"ל מתניתין היא א"ל הי מתניתין א"ל לכי תשמש לי שקל סודריה כרך ליה" ופירש"י קיפל לו סודר שלו. "א"ל אם נהנית משלמת מה שנהנית אמר רבא כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה דאע"ג דלא דמי למתניתין קבלה מיניה, האי זה נהנה וזה חסר האי זה נהנה וזה לא חסר הוא" וכו' יעו"ש.

ותמוה מדוע דרש רב חסדא שישמש ובל"ז לא רצה לגלות, הלא זה דברי תורה, זה משנה. אך האמת היא שאין ראיה כ"כ מהמשנה כדברי רבא, רק אפשר לדחוק ולהביא ראיה כמו שהגמ' מסבירה שם דברי רמב"ח, אבל מי שאיננו משועבד לרבו הוא לא יקבל כלום, לכך צריך היה קודם לשמש אותו ואז תהיה לו גישה אחרת, ע"כ ע"ש.

[כידוע להגאון ר"ש שקאפ היתה דרך מיוחדת בלימוד שקראו לה בדורו "דרך הגיון" והיו מתנגדים על הדרך הזו מחמת שלא ירדו לסוף דעתו ולכן הקדים ר"ש את זה].

לפ"ז מובנים דברי הגמ' הנ"ל ש"גדולה שמושה יותר מלימודה" שע"י השמוש זוכה שנקלט מה שלמד, שכשמשמש מתבטל ומתאמץ להבין יותר את דברי רבו.

והנה יש לנו מאמר חז"ל (ברכות מז, ב) בענין הגדרה של עם הארץ שאמרו: "איזהו עם הארץ וכו' אחרים אומרים אפי' קרא ושנה ולא שמש תלמידי חכמים הרי זה עם הארץ אמר רב הונא הלכה כאחרים, רמב"ח לא אزمין עליה דרב מנשיא בר תחליפא דתני ספרא וספרי והלכתא" פירש"י בד"ה לא אزمין עליה: "רמב"ח לא רצה לצרפו לשלשה לזימון", ועוד שם ברש"י בד"ה שלא שימש ת"ח וז"ל: "הוא הגמ' התלויה בסברא שהיו נותנים לדברי המשנה טעם והיו מתאספים יחד ועוסקים בכך וכו'".

כלומר ששימוש ת"ח היינו ההבנה והעמקה בהנושאים שנעשה בקיבוץ של לומדים גדולים שמגיעים למסקנות בהגדרת כל דבר.

נמצא שיש שני סוגים של שמוש ת"ח יש שמוש כמו יציקת מים ע"י אלישע, וכמו כרך ליה סודרא לרב חסדא, ויש שמוש ת"ח של יגיעת התורה.

ולדעתי ביאור הענין של שמוש ת"ח לגבי אליהו מוסבר ע"פ דברי רבינו יונה בפ"ק דברכות בענין הספק בגמ' בין פסוק לפסוק בקריאת התורה אם מותר לצאת שפוסק לחומרא מפני שזה "תיקו" בדאורייתא ולחומרא, ומתמה בעל תוי"ט מדברי חמודות על הרא"ש (סי' ז' ס"ק ל"א) הלא כל קריאת התורה היא מדרבנן ומתקנת משה ועזרא בסוף פרק מרובה, והאיך יכול להיות שזה ספיקא דאורייתא.

ומתרצים האחרונים, ע"י בספר "שבט מיהודא" להגאון ר' איסר יהודה אונטרמן, שאמנם המצוה לקרוא בתורה היא לא מדאורייתא אבל לצאת באמצע קרה"ת זהו איסור דאורייתא, שזהו זלזול בתורה, ו"כבוד התורה" הוא דאורייתא.

לפי"ז הכבוד שהוא חולק לת"ח הוי מצוה דאורייתא, שהרי אחת ממצוות התורה היא לכבד ת"ח כמבואר במנין המצוות. והיות והת"ח הוא יסוד התורה

דיליה (של התלמיד), כל כבוד שעושים לו לת"ח גורם שיהיה זכות לתלמיד וסייעתא דשמיא לקלוט יותר תורה וגם ללמוד מאורחותיו והנהגותיו של הת"ח שהם בודאי ע"פ תורה הן בין אדם למקום הן בין אדם לחבירו. נמצא שביציקת מים ע"י אליהו זכה אלישע לקלוט הרבה מהנהגות אליהו זכור לטוב ומתורתו.

גם אלו שעוסקים בתורה בצוותא, אם יש שם יחס של כבוד התורה לת"ח עצמם בין זה לזה וכן המשתתפים, זוכים לכוון לאמיתה של תורה ולהיות למדנים. נמצא שגם בשימוש של ישיבה בעיון התורה, יש ערך גדול לעצם הביטול זה לזה, ובפרט השומעים את השיעורים, שזהו הסולם לזכות שיהיה לו חלק בתורה לאמיתו של תורה. ומי שאינו משמש בצורה כזאת אפי' שהוא גדול בבקיאות כמ"ש כאן על רב מנשיא בר תחליפא, חסר לו העומק של הבנת התורה. (והאמת שלרב מנשיא בר תחליפא לא היה חסר לו העומק הזה כפי שמבואר שם בגמ' שרמב"ח נענש ע"ז).

וכעין זה מבואר בדברי ספרי החסידות, שאם החסיד מאמין בגדולת רבו ובברכתו זוכה יותר שמתקיימים בו הברכות, ואם לא מאמין אין לו את הזכות מפני שחסר לו "שימוש ת"ח", דהיינו חלוקת כבוד לת"ח שזכה לגדלות בתורה ובחסידות ובמעש"ט, ודו"ק כי קיצרנו.

וכן אם ניגש ללימודו בביטול שרוצה לבטל דעתו להתורה וללמוד ממנה זוכה לקדושת התורה, אבל אם לומד תורה כמדע כמו באוניברסיטה זוכה לתורה של אוניברסיטה ואין זה תורה אלא מדע, ודו"ק.

דביקות בגדולים בתורה ויראה

בתנ"ך אנו מוצאים את המלך יואש שניצל ע"י יהושבע בת המלך יהורם אשת יהוידע הכהן בעת שעתליה המלכה הרגה את כל משפחת המלוכה (מלכים ב' יא ובדכה"ב כב) והחביאו אותו בעצת הכהן הגדול ואשתו בקדש הקדשים במשך שש שנים (שם פסוק י"ב), ויהוידע המריד את כל העם נגד המלכה והמליך אותו למלך ונאמר (מלכים ב' יב) עליו "ויעש יואש הישר בעיני ה' כל ימיו אשר הורהו יהוידע הכהן". א"כ הוא היה תלמיד מובהק של יהוידע וזכה להיות ירא ה' בהדרכתו של הרבי שלו, ואחרי מות הרבי שלו נפל ממדריגתו כמפורש (דכה"ב כד) ששמע בעצת השרים ועבדו אלילים, וזכריה הנביא בן יהוידע הכהן הוכיח אותם והרגו אותו במצות המלך! (שם פסוק כ"א) ולדברי חז"ל הטעו אותו יועציו שהוא יחשוב שהוא בעצמו אליל שהרי הוא היה בקדש הקדשים ויצא בשלום.